

2. Гавриловська К. П., Дем'янчук Ю. Ю. Формування життєстійкості особистості: арт-коучинговий підхід. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Інституту психології ім. С. Костюка НАПН України. 2019. Т. VI: Психологія обдарованості. Вип. 16. С. 83–90. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30404/1/Havrylovska_Demianchuk_Hardiness.pdf
3. Мельничук Д. Зміст та особливості впровадження нової комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості. *EUROPEAN PERSPECTIVE: міждисциплінарний дискурс у контексті сучасних викликів і можливостей* : зб. тез доповідей VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 29 лют. 2024 р.). / заг. ред. та упоряд. : І. О. Цимбалюк Луцьк : Вежа-Друк, 2024. С. 276–280.
4. Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2023 № 1049 : редакція від 01.02.2024, підстава 83-2024-п. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.04.2024 р.
5. Титаренко Т. М., Ларіна Т. О. Життєстійкість особистості: соціальна необхідність та безпека : навч. посіб. Київ : Марич, 2009. 76 с.
6. Чиханцова О. Життєстійкість та її зв'язок із цінностями особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2018. Вип 42. С. 211–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2018_42_13
7. Maddi S. R. The story of hardiness: Twenty years of theorizing, research, and practice. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*. 2002. Vol. 54. No. 3. P. 173–185. URL: <https://doi.org/10.1037/1061-4087.54.3.173>

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дмитро Зеня, Наталя Кабусь

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
dmitry_zenya@ukr.net, kabusnatali9901@gmail.com*

Постановка проблеми. Соціалізація людей з інвалідністю в умовах воєнного стану є складною проблемою, оскільки воєнні події кардинально змінюють ціннісні орієнтації суспільства. Під впливом воєнного стану головним пріоритетом стає збереження людського життя, що відображається на усіх сферах життя інвалідів [2]. Соціалізація в цих умовах включає в себе пошук стабільності, адаптацію до нових умов, створення нового життєвого світу для переселенців та внутрішньопереміщених осіб. Також важливою є переоцінка цінностей і мотивів усіх суб'єктів суспільства, що впливає на соціалізаційні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті соціалізації людей з інвалідністю в умовах воєнного стану, значну увагу адаптації приділяли як зарубіжні (Я. Стреляу, М. Раттер, К. Грос, М. Зайдель), так і вітчизняні

(Н. Амосов, В. Бойко, К. Дубич, І. Зверєва, І. Іванова, Л. Остролуцька, О. Рассказова, К. Шендеровський) дослідники. Особливості соціалізації й адаптації особистості в умовах військового стану досліджували І. Ліпатов, Л. Шестопалова, В. Афанасенко та інші вчені, зосереджуючись на процесах психічної адаптації людей з інвалідністю до бойових умов.

Метою статті є дослідження процесів соціалізації людей з інвалідністю в умовах воєнного стану, зокрема аналіз особливостей адаптації цієї категорії осіб до нових соціальних, економічних та психологічних реалій під час військових конфліктів.

Виклад основного матеріалу. Соціалізація людей з інвалідністю в умовах воєнного стану може бути надзвичайно складною через ряд факторів. Воєнні дії часто призводять до зруйнування інфраструктури, перерв у доступі до медичної допомоги та соціальних послуг, а також до зміни загальної атмосфери в суспільстві.

Для успішної соціалізації людей з інвалідністю в таких умовах потрібні спеціальні заходи та підтримка. Доступ до медичної допомоги та реабілітаційних послуг має критичне значення для людей з інвалідністю в умовах воєнного конфлікту. Це охоплює не лише медичну допомогу на етапі невідкладної допомоги, але і довгострокову реабілітацію. Постачання протезів, ортезів та інших технічних засобів є важливим аспектом цього процесу. Реабілітаційні програми повинні бути індивідуалізованими, охоплювати різні аспекти фізичного та психологічного відновлення та адаптації до нових умов [1]. Набуття навичок для повернення до самостійного життя, включаючи фізичні та когнітивні навички, а також навички самообслуговування, є важливим етапом реабілітації. Забезпечення доступу до фізіотерапії, ерготерапії та психологічної підтримки також є ключовими аспектами успішної реабілітації. Крім того, важливо створювати сприятливе середовище для соціальної реінтеграції, включаючи доступ до освіти, працевлаштування та культурних заходів. Узгоджена діяльність між медичними установами, реабілітаційними центрами, державними та неприбутковими організаціями може значно полегшити процес реабілітації та соціальної адаптації людей з інвалідністю під час воєнного конфлікту.

Соціальна підтримка є ключовою для забезпечення якісного життя людей з інвалідністю, особливо в умовах воєнного конфлікту. Фінансова допомога від уряду або волонтерських організацій може вирішити фінансові труднощі, що виникають через втрату працездатності або збільшені витрати на медичну допомогу. Психологічна підтримка та консультування допоможуть подолати психологічні травми та стрес, що можуть виникнути в результаті воєнних дій та поранень. У рамках соціальної підтримки також важливо забезпечити доступ до консультування та підтримки у соціальній інтеграції. Це охоплює навчання навичкам соціальної взаємодії та допомогу у здійсненні соціальних заходів [4]. Правова підтримка також є необхідною, оскільки вона забезпечує захист прав людей з інвалідністю та допомагає їм у здійсненні правових процедур і в захисті від дискримінації. Узгоджена діяльність між різними організаціями та установами може забезпечити комплексну соціальну підтримку для людей з

інвалідністю в умовах воєнного стану, що сприятиме їхньому повноцінному життю та інтеграції в суспільство.

Створення інклюзивного середовища під час війни є надзвичайно важливим, оскільки воно дозволяє людям з інвалідністю брати активну участь у всіх аспектах суспільного життя. Це означає, що потрібно забезпечити доступність освіти, працевлаштування, участь у культурних заходах та життєдіяльності громади. Інклюзивне середовище створює можливості для розвитку та самореалізації кожної людини, незалежно від її фізичних чи інших обмежень. Таке середовище сприяє будівництву більш толерантного та рівноправного суспільства.

Підвищення свідомості суспільства про потреби та права людей з інвалідністю є важливим завданням, особливо в умовах війни. Освіта грає ключову роль у цьому процесі, включаючи в себе включення в навчальні програми матеріалів про інвалідність та її вплив на життя людей, створення спеціальних навчальних курсів або тренінгів для підвищення свідомості, а також проведення освітніх кампаній і заходів для розповсюдження інформації про права та потреби осіб з інвалідністю. Це сприятиме формуванню відкритого позитивного ставлення до людей з інвалідністю, зменшенню соціальної відчуженості та покращенню їхнього доступу до різних сфер життя суспільства.

Забезпечення правового захисту для людей з інвалідністю є важливим аспектом їх соціальної інтеграції, особливо в умовах воєнного конфлікту, де можуть бути порушені права людини. Наявність чітких і дієвих законів, що гарантують права цієї категорії населення, є вирішальною. Такі закони повинні забезпечувати рівні можливості доступу до освіти, праці, медичного обслуговування, а також захищати від дискримінації та будь-якої форми насильства. Потрібно також мати механізми реалізації цих прав через судову систему та органи правопорядку, а також сприяти ширшому інформуванню громадськості про права та потреби людей з інвалідністю, що сприятиме забезпеченню соціальної інтеграції та захисту прав цієї вразливої категорії населення [3].

Умови воєнного стану створюють надзвичайно складні виклики для соціалізації людей з інвалідністю, але з відповідними заходами та підтримкою можна забезпечити їхнє повноцінне включення в суспільство.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Соціалізація людей з інвалідністю в умовах воєнного стану передбачає розробку та впровадження соціальних інновацій та ініціатив, спрямованих на створення умов для їхнього активного долучення до всіх аспектів життя суспільства. Це включає активну участь самої людини з інвалідністю, залучення громадськості, розвиток спільнот, а також створення сприятливого середовища для подолання труднощів та повноцінної реабілітації та інтеграції.

Фахівці соціальної сфери потребують цілеспрямованої підготовки до роботи з людьми з інвалідністю, включаючи освоєння технологій соціальної роботи, консультування, соціальної профілактики та реабілітації. Це важливо з урахуванням особливостей соціалізації різних категорій людей з обмеженими

можливостями. Розробка системи професійної підготовки фахівців до роботи з інвалідністю є перспективним напрямом для подальших досліджень у цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики : тези доповідей XXIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 лист. 2023 р.) : у 2-х ч. Ч. I. Київ : Університет «Україна», 2023. 665 с.
2. Остролуцька Л. І. Інституалізація соціальної роботи щодо реабілітації дітей та молоді з інвалідністю (на прикладі міста Києва). *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. № 12 (41). С. 219–237.
3. Остролуцька Л. І. Реалізація принципу участі дітей та молоді з інвалідністю у соціальній і реабілітаційній роботі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 3. С. 74–78.
4. Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 27 жовт. 2023 р. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. 405 с.

САНОГЕННЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Марина Ковальова

*Полтавське районне управління поліції ГУНП в Полтавській області,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
kovalovamarina@ukr.net*

Науковий керівник: *Світлана Яланська*

Постановка проблеми. Мислення людини є безперервним процесом, воно формується від народження та укріплюється в процесі дорослішання. Проте характерним для мислення людини є особливість видозмінюватися внаслідок зіткнення людиною із різними нетиповими їй подіями, неконтрольованими ситуаціями. В умовах сьогодення такими подіями та ситуаціями є воєнні дії на території нашої держави. Ніхто не може гарантувати, що стресостійкість людини, яка була протягом його життя зможе тримати стан його самопочуття психологічної рівноваги на належному рівні під час участі у сучасних подіях. Та як саме видозміниться його мислення тут і зараз. Саногенне мислення реалізує потребу людини бути в психологічному балансі, тримати ситуацію в межах кордону, бути готовим до зустрічі із психотравмуючими обставинами і діяти на випередження патогенному фактору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання саногенного мислення широко досліджене в роботах зарубіжних авторів (Р. Бернс, К. Бютнер, Д. Джампольські, М. Джеймс, Д. Джонгвард, К. Хорні, Е.Ле Шан,